

geen kat blijft meer in leven
omdat het gif ons in leven
moet houden

de schaalvergroting heeft alles
en iedereen zo klein gemaakt
dat er geen arbeiders en geen
boeren meer zijn en dat wij
straks werken in een kolchoze
binnen dat systeem waar 't systeem
zelf zo tegen was

verder hoor je
de bomen nog net zuchten
voor zover ze er zijn
de wateren kreunen
voorzover ze nog uit
water bestaan
maken we natuurlijk nog
een paar kerncentrales
in de eemsmond nietwaar
dan zijn de wadden niet meer
wat ze waren

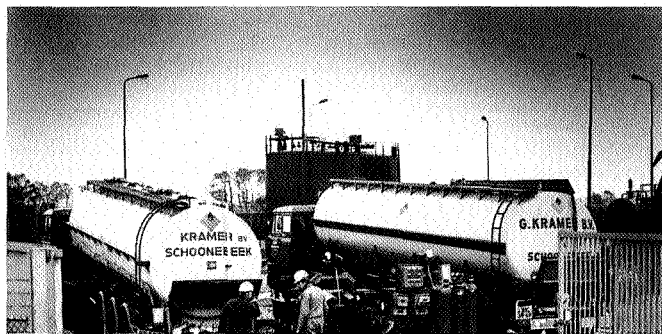
want 't is natuurlijk
zeer natuurlijk dat we diegenen
die altijd al in 't midden staan
zo'n macht geven dat zij ook daar
blijven staan als graniet zo onbewegelijk
want als je beweegt sta je niet meer in
't midden waar geen hond kan verliezen
behalve iedereen

uit: Bert Schierbeek, Weerwerk, Amsterdam, 1977

*Bij de winning van aardgas en minerale olie komen
dagelijks omvangrijke waterige afvalstromen vrij.
De Nederlandse Aardoliemaatschappij (NAM) lost
dit probleem sedert jaren op door het eenvoudigweg
terug te pompen in de bodem. Dit zogenaamde
diepwell-lozen vindt plaats in de bodem bij
Schoonebeek op een diepte van 700 à 800 meter.*

DEEPWELL LOZINGEN / COMMISSIE ZEEPBEL

Cobie Ensink

VIA DEZE 'OPLOSSING' POMPT DE NAM DAGELIJKS 30.000 m³ formatiewater, dat met de olie in Schoonebeek omhoog wordt gebracht, na enige behandeling weer in de bodem. Daarnaast zijn 12 tankwagens dagelijks doende met het verzamelen van produktiewater van diverse gasbehandelingsinstallaties, dat eveneens de bodem ingaat.

Tot 1980 bleven de deepwell-lozingen voornamelijk onbesproken. Na 1980 wordt bekend dat de NAM de deepwell-putten gebruikt voor het lozen van vloeibaar chemisch afval afkomstig van andere bedrijven, zoals Pipe Protection Internationaal dat in 1982 ten minste 70 ton chemisch afval in de bodem liet injecteren. Ook blijken de tankwagens van de NAM een aantal keren produktiewater te bevatten met glycol-koncentraties die de normen van de Wet Chemische Afvalstoffen overschrijden. Voor wat betreft de hoge concentraties laat de NAM in eerste instantie weten dat dat 'te wijten moet zijn aan een glycol-

halamiteit hier of daar'. Een lezing die na een 2e 'halamiteit' niet langer wordt geslikt door de Drentse milieu-gedeputeerde H. A. A. Lange.

Lange vond de tijd rijp om de strijd aan te binden met de NAM en met het Ministerie van Economische Zaken, door te stellen dat er naast de Mijnwet-vergunningen ook een vergunning in het kader van de Afvalstoffenwet aangevraagd diende te worden. De NAM deepwell-activiteiten vallen onder het regiem van de Mijnwet/Mijnreglement, met de Minister van Economische Zaken R. de Korte als eerst verantwoordelijke. Het Staatstoezicht op de Mijnen te Heerlen is belast met de uitvoering van deze wet.

De NAM wil echter liever geen Afvalstoffenwet-vergunning aanvragen. De belangen van het milieu komen immers voldoende aan bod in het kader van de Mijnwet, redeneert de NAM. Een logische reactie, omdat de NAM in het kader van de Afvalstoffenwet met het

provinciaal milieu-ambtenarenapparaat te maken krijgt. Een groep ambtenaren die het de NAM uiterst moeilijk maakte in het recente verleden en de NAM regelmatig betrapte, op omstreden activiteiten. Kortom, de provinciale bemoeienissen worden niet op prijs gesteld! In plaats van met de provincie doet de NAM liever zaken met de gemeente Schoonebeek. Al in 1973 verzoekt de NAM het gemeentebestuur van deze gemeente haar een vergunning in het kader van de Hinderwet te verlenen, waarin het gebruik van injectieput S 120 voor diepwell-activiteiten met nadruk wordt voorgeschreven. Bij die gelegenheid wordt het bevoegd gezag, Staatstoezicht op de Mijnen, door de NAM en B&W van Schoonebeek buiten spel gezet. Een vreemde konstruktie waarmee de NAM geen enkele moeite heeft, omdat Staatstoezicht op de Mijnen het gebruik van put S 120, zoals omschreven in de verkregen Hinderwetvergunning, nooit zou hebben toegestaan! Voor wat betreft wel of geen Afvalstoffenvergunning kreeg GS van Drente, gesteund door de Minister van VROM, gelijk. De NAM werd verplicht een Afvalstoffenwet-vergunning aan te vragen.

Aan de Afvalstoffenwet-vergunningaanvraag is de wettelijke verplichting gekoppeld van een Milieu-effekt-rapportage. Een verplichting waarvoor ontheffing aangevraagd kan worden, hetgeen de NAM al gauw besluit. Op grond van de Wet Algemene Bepalingen verzoekt de NAM de Ministers van VROM en Landbouw en Visserij haar een ontheffing MER-plicht te verlenen. Gekoppeld aan het ontheffingsverzoek is een inspraakprocedure die beide Ministers bekend maken in de Staatscourant van 2 januari 1988 met de advertentie 'Milieu-effekt-rapportage, ontheffingsverzoek'. In die procedure speelt het advies van de Commissie Milieu-effekt-rapportage een belangrijke rol als adviesorgaan van de Ministers. De Commissie MER wordt op 19 januari 1988 schriftelijk verzoekt de beide Ministers te adviseren. Op 29 januari en 11 februari 1988 wisselde de Commissie MER van gedachten met vertegenwoordigers van de NAM en bracht het gezelschap een bezoek aan Meetstation 18 te Nieuw Schoonebeek waar de diepwell-putten werden bezocht om vervolgens een bezoek te brengen aan de Gaszuiveringsinstallaties te Emmen, één der lokaties waaruit een waterige afvalstroom vrijkomt die in Schoonebeek in de bodem wordt geïnjecteerd. De Commissie MER kwam tot de konklusie dat een groot aantal vragen voor-

alsnog onbeantwoord was gebleven en verzocht de NAM een rapport op te stellen waarin duidelijk wordt waaruit de controlemaatregelen op het injectieproces bestaan. De NAM-milieu-ploeg stuurt de gevraagde informatie op 3 maart 1988 aan de Commissie MER. De Commissie is tevreden over de inhoud en meent tevens een aantal vragen te hebben beantwoord zoals: '*Hoe is de samenstelling van het te injecteren water?*' en '*worden er regelmatige en betrouwbare controles uitgeoefend op de samenstelling van het water?*' De antwoorden hierop worden door de Commissie MER vermeld in het uiteindelijk advies van 12 maart 1988 dat aan de betrokken ministers wordt gestuurd: '*De samenstelling van het formatiewater, dat geïnjecteerd zal worden, is binnen vrij nauwe marges bekend.*' De Commissie konkludeert en adviseert dat inwilliging van het ontheffingsverzoek op z'n plaats is. Vervolgens verleent de Minister van VROM de NAM een MER ontheffing op 21 maart 1988.

Afvalstoffenwet

Met de MER ontheffing in handen lijkt het verkrijgen van een Afvalstoffenwet-vergunning een fluitje van een cent. De aanvraag, dd 3 juni 1988, '*ten behoeve van ontvangst, meten, opslag en afvoer via ondergrondse injectie van bij de gaswinning afgescheiden produktiewater via Meetstation 18*' wordt door GS op 3 juni 1988 ontvangen en in behandeling genomen. GS besluiten op 8 november 1988 hun voorstellen tot verlening van de vergunning bekend te maken. Tijdens de inspraakprocedure wordt op verzoek een zeer beperkte hoorzitting belegd waarbij een vertegenwoordiger van de NAM bezwaar maakt tegen ingebrachte mondelinge bezwaren. De NAM-vertegenwoordiger wordt door de voorzitter van de bijeenkomst op de vingers getikt. Uit alle informatie die door de NAM is verstrekt (en door de Commissie MER is bevestigd) blijken de glycolconcentraties in het produktiewater slechts sporen te zijn '*in orde van grootte van enkele mikrogrammen per liter*', aldus GS van Drente. Alhoewel GS al veel eerder grote vraagtekens plaatsten bij de glycolconcentraties wordt dit rond de jaarwisseling pas echt duidelijk. De door de NAM gehanteerde analysemethoden zijn nooit juist geweest! De glycolgehalten waren aanzienlijk hoger dan wat mag worden verstaan onder sporen, en wel gemiddeld twee à drie gram per liter water, met pieken van meer dan vijf gram per liter, de grens waarboven het produktiewater chemisch afval is. GS besluiten dan ook de Af-

valstoffenwetvergunning niet te verlenen, hetgeen de NAM per brief dd 28 februari 1989 wordt medegedeeld. GS zijn van mening dat er alsnog een MER opgesteld dient te worden. Daarna zal de NAM opnieuw een vergunningaanvraag in moeten dienen met de juiste gegevens.

De NAM heeft met de door haar verstrekte informatie twee betrokken Ministers, de Regionale Inspecteur voor de Hygiëne van het Milieu, Gedeputeerde Staten van Drente, het gemeentebestuur van Schoonebeek, de Commissie MER en belangengroepen die gebruik maakten van de diverse inspraakmogelijkheden voor de gek gehouden. De Commissie MER heeft op haar beurt twee Ministers in hun hemd gezet door haar advies de gevraagde ontheffing te verlenen. De werkwijze van de Commissie MER is laakbaar, aangezien alles klakkeloos voor zoete koek wordt geslikt, waarna de Commissie MER beweert: '*De samenstelling van het formatiewater dat geïnjecteerd zal worden, is binnen vrij nauwe marges bekend*', hetgeen achteraf niet juist blijkt te zijn. De vraag is dan ook of de werkwijze van de Commissie MER met spoed gewijzigd zou moeten worden.

Opvallend is dat alle partijen, de NAM voorop, inmiddels een MER willen. GS van Drente is, afhankelijk van de MER, nog altijd bereid de NAM een Afvalstoffenwetvergunning te verlenen. Een bereidheid die merkwaardig is! Per brief, dd. 26 juli 1988, wordt de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne (CRMH) gevraagd de Minister van VROM te adviseren over het Ontwerp-Lozingsbesluit Bodembescherming. In het ontwerp is een ontheffing voor diepwell-lozingen opgenomen. In februari 1989 wordt een afgerond advies door de CRMH aan de Minister van VROM verzonden waarin het volgende: '*De raad vindt de lozing van vloeibare afvalstoffen in de diepe ondergrond die, gezien de omschrijving van het begrip lozen, per definitie ongecontroleerd is, onverantwoord.*' Hoe verantwoord is het verlenen van een Afvalstoffenwetvergunning voor het lozen in de diepe ondergrond van produktiewater dat regelmatig chemisch afval blijkt te zijn en gemiddeld twee à drie gram glycol bevat? Rond het CRMH-advies wordt door GS vooralsnog gezwegen met de uit te voeren MER onder leiding van de Commissie MER, als bliksemafleider! Hopelijk zal het advies van de CRMH door de Minister van VROM worden overgenomen waarna de NAM verplicht wordt op zoek te gaan naar milieuverantwoorde verwerkingsmogelijkheden voor haar waterige afvalstromen. ●